

KEYNES ÄR OND

Av Carl Svanberg

Varför är detta ämne viktigt? Varför vill jag behandla ekonomen John Maynard Keynes? Är inte keynesianismen död? Låt oss göra ett litet experiment för att pröva den tesen.

Hur ofta får ni inte, än idag, höra ekonomer, politiker och debattörer i olika sammanhang säga saker som: "Budgeten är inte så expansiv så att den kommer att skapa några problem för Riksbanken"? (Citatet är ifrån Veckans affärer 2006/10/16.) Eller: "I denna artikel pläderar jag för en mer expansiv finanspolitik, med skattesänkningar inriktade på att främja en ekonomisk tillväxt som ger ökad sysselsättning och sänker arbetslösheten ... Om Keynesiansk politik någon gång ska prövas igen borde det vara nu"? (Citatet är taget ifrån en DN Debatt-artikel författad av fd finansministern Kjell-Olof Feldt 2005/06/10.) Eller vad sägs om detta? "Dagens användning av utgiftstaken motverkar således även en relativt låg ambitionsnivå för keynesiansk politik". (Citatet är taget ifrån en artikel författad av LO-ekonomerna 2006/01/24.)

Här är ytterligare ett citat: "Trots att keynesianska modellen snart är 70 år gammal utgör den fortfarande grunden för konjunkturcykelteori och stabiliseringspolitiken". Det kommer ifrån aktuell studentlitteratur för studenter i nationalekonomi vid Lunds universitet. Närmare bestämt kommer det ifrån Fregert och Jonungs bok Makroekonomi: Teori, politik & institutioner.

Och om ni någonsin har eller får för er att studera ekonomisk historia då kommer ni att få höra att Keynes var en stor hjälte, att han var ett geni, att hans teorier var framgångsrika, att de i princip gjorde att USA kunde rida ut ur den stora depressionen. Och visst är det många som idag tror att keynesianismens påstådda framgångar är ett argument för statliga interventioner i ekonomin och mot laissez-faire kapitalism.

Strax efter terrorattackerna den 11 september skrev ekonomen Paul Krugman en ledare i New York Times där han argumenterade för att denna omfattande förstörelsen av liv och välstånd, kunde vara bra för USA:s ekonomi. Ty nu finns det ju ett stort behov av att bygga fler kontorsbyggnader i Manhattan.

Men det kanske bästa svaret på frågan om varför vi ska avslöja Keynes för den stora bluff han är, är kanske just detta:

The ideas of economists and political philosophers, both when they are right and when they are wrong, are more powerful than is commonly understood. Indeed the world is ruled by little else. Practical men, who believe themselves to be quite exempt from any intellectual influences, are usually the slaves of some defunct economist.

Vem sade det? John Maynard Keynes. Och för en gångs skull hade han också rätt: de som tror sig vara fri från hans inflytande är förmodligen slavar under hans

destruktiva inflytande utan att de ens vet om det. Keynes lever kanske inte; men det betyder inte att han är död. Det gör inte honom ofarlig. Han är en levande död och som sådan kan han fortfarande ställa till med mycket skada och elände. Det visar inte minst citaten ovan; de visar nämligen att Keynes teorier inte bara är aktuella i debatten, de utgör än idag grunden för mycket av den nationalekonomi som lärs ut vid universiteten.

Så Keynes har ett inflytande. Men är det ändå inte ett bevis för att hans idéer har något värde? Att det kanske ändå ligger något i det han säger? Nej. För att visa det tänker jag börja med att låta ekonomer sympatiska till Keynes få första ordet i denna diskussion. Så här skriver Klas Fregert och Lars Jonung i deras bok Makroekonomi: Teori, politik & institutioner:

Den keynesianska synen bygger i korthet på uppfattningen att marknadsekonomin, det vill säga den privata sektorn, är ett instabilt system benäget att uppvisa betydande svängningar i produktionen, investeringarna och arbetslösheten. Marknadsekonomin eller det kapitalistiska systemet saknar egenskaper som gör att det automatiskt eller tillräckligt snabbt återgår till full sysselsättning och god tillväxt vid en störning eller kris. Systemet kan till och med förbli i ett långvarigt eller permanent tillstånd av hög arbetslöshet om det lämnas åt sig själv.

Eftersom marknadsekonomin inte har tillräckliga självläkande krafter - den återgår inte snabbt nog till jämvikt vid en störning eller obalans - så tilldelar keynesianismen staten/de ansvariga för den ekonomiska politiken, en aktiv roll. Staten kan och bör stabilisera konjunkturen för att hindra ekonomin från att hamna i en situation med mindre än full sysselsättning (110-112).

Klas Eklund skriver i sin bok Vår ekonomi:

Under 1930-talet kom emellertid denna harmoniska bild [av en fri arbetsmarknad där en marknadsanpassning av lönerna gör bot på arbetslösheten] att ifrågasättas allt mer. Med den massarbetslöshet som bestod under åtskilliga år under den stora depressionen blev det allt svårare att hävda att det ekonomiska systemet [dvs den fria marknaden] på egen hand skulle kunna lösa problemet genom lönesänkningar" (143).

Han fortsätter:

Enligt dem [Keynes och företrädare för Stockholmsskolan] var det orealistiskt att anta att priser och löner var så lättroliga och flexibla att de snabbt kunde återställa full sysselsättning. Dessutom bortsåg den vanliga förklaringen från att lönerna också utgjorde köpkraft för arbetarna. Det sistnämnda gjorde att en lönesänkning minskade den samlade efterfrågan i samhället och därmed riskerade att minska företagets avsättningsmöjligheter - och därigenom driva

upp arbetslösheten ytterligare. Genom att på detta sätt peka på efterfrågans betydelse och risken för att låg köpkraft kan leda till överproduktionskriser, återknöt den keynesianska analysen till viktiga element i Marx analys av kriserna (144).

Som de flesta redan vet föreslog keynesianerna att staten skulle ta oss ur lågkonjunkturer genom att föra en "expansiv finanspolitik", dvs genom att underbalansera budgeten, för att på så vis öka den samlade efterfrågan i ekonomin. När det råder högkonjunktur ska staten istället minska den samlade efterfrågan i ekonomin genom att föra en "återhållsam finanspolitik", dvs genom att underbalansera budgeten lite mindre, detta för att undvika "överhettning".

Jag tänker inte här behandla Keynes teorier i detalj och ta upp precis allt som är fel med hans teorier. Det har andra ekonomer, som Ludwig von Mises, Henry Hazlitt och George Reisman, redan gjort. (Se i synnerhet Henry Hazlitts *The Failure of the "New Economics"*. Man kan köpa den på www.mises.org. Men man kan också - om man har ont om pengar - komma över den gratis här: <http://blog.mises.org/archives/005833.asp>.) Jag nöjer mig med att här behandla vad jag ser som essensen av keynesianismen.

Alldeles bortsett från det faktum att alla konjunktursvängningar är ett verk av statliga interventioner i ekonomin (se exempelvis kapitel 20 i *Human Action* (<http://www.mises.org/humanaction.asp>) av Ludwig von Mises eller läs Per-Olof Samuelssons essä "Varför konjunkturcykler?" (<http://www.nattvakt.com/nnv/060314konjunkturcykler.htm>)), så är det inte sant att kapitalismen inte kan hantera konjunktursvängningar. Faktum är att, som vanligt, hanterar även marknaden ett problem som konjunktursvängningar - om man bara lämnar marknaden i fred.

Om ekonomin ska återhämta sig och vi ska återgå till full sysselsättning måste, bland annat, priser och löner marknadsanpassas. Det betyder, i detta sammanhang, att priser och löner måste falla. Och medan det är sant att löner och priser inte förändras över en natt, förändras de på en fri marknad snabbt nog för att alla eventuella "störningar" och "obalanser" ska kunna hanteras relativt lätt. Detta är inte något som vi behöver spekulera kring för att veta. Att detta händer kan vi nämligen ständigt iaktta på marknaden. Det hände, av en ren händelse, även under recessionen i början av 1920-talet. Då föll de nominella lönerna med nästan 20%. Därför blev också denna recessionen väldigt kort. Och tvärtemot vad många ekonomer och historiker har fått för sig, stämmer det inte att sänkta löner kommer att fördjupa recessionen genom att minska den samlade efterfrågan ytterligare. Inte om priserna tillåts falla i samma omfattning. Det visar, bland annat, också recessionen i början av 1920.

Det är sant att lönerna inte föll tillräckligt mycket under den stora depressionen tio år senare. Vad ligger bakom denna "trögrörlighet" i lönerna? Det var inte ett marknadsfenomen. Det vi såg var verket av statliga interventioner i ekonomin. Herbert Hoover, som helt felaktigt beskrivs som en företrädare för *laissez-faire*, jobbade aktivt med näringslivet för att hålla uppe lönerna och undvika lönesänkningar. Motivet var just den irrationella rädslan för att depressionen skulle fördjupas ytterligare om lönerna tillåts falla (*Capitalism: A Treatise on Economics*,

George Reisman, s 589; How Capitalism Saved America, Thomas DiLorenzo, s 166-167). Ironiskt nog var det just eftersom lönerna inte tilläts falla tillräckligt mycket under denna period som arbetslösheten först exploderade bara för att befastas genom ständiga löneökningar under den andra halvan av 1930-talet. Dessa löneökningar var verket av statliga ingrepp i ekonomin som National Industrial Recovery Act 1933 och National Labor Relations Act 1935 som gav fackföreningarna makten att tvinga fram löneökningar.

Eftersom detta var fallet skulle man ju kunna tro att keynesianerna insåg vad den uppenbara lösningen är: laissez-faire kapitalism. Ta bort staten ur ekonomin. Men det gör de, som bekant, inte. Keynesianerna hyser ingen större tilltro till den fria marknaden. Istället föreslår de, som bekant, "finanspolitik".

Om det är som keynesianerna säger, nämligen att "underkonsumtion" är den primära orsaken till depressioner, då följer det att ekonomins drivkraft är konsumtion (inte produktion), och att det primära ekonomiska problemet som staten måste åtgärda är just denna "underkonsumtion". Det följer dessutom att sparande som sådant är skadligt för ekonomin. Staten ska alltså lösa "underkonsumtionen" genom att underbalansera budgeten, för att på så vis öka den samlade efterfrågan i ekonomin.

Jag tänker här gå igenom tre saker: påståendet om att depressioner är orsakade av underkonsumtion, att sparande är skadligt för ekonomin och att budgetunderskott kan lösa våra ekonomiska problem.

Problemet är att folk antingen inte vill eller kan konsumera tillräckligt för att tillräckligt stora investeringar i ekonomin ska vara lönsamma. Stämmer detta?

Vi måste börja med att förstå att vårt behov och begär för mer välstånd är praktiskt taget oändligt. Det enda som hindrar oss från att konsumera mer är frågan: Har vi råd? Pondera att ni vinner 1 miljon kronor på lotto. Skulle ni då verkligen ha några större problem med att komma på saker som ni behöver eller vill ha? Nej. Självfallet inte. Pondera att ni har en lön på 10 000 kr, skulle ni då plötsligt få några svårigheter med att komma på vad ni behöver eller vill ha, om ni istället fick en lön på 20 000 kr eller 30 000 kr eller 100 000 kr? Nej. Detta betyder att det finns inte några problem med människans vilja att konsumera.

Detta betyder dock inte heller att problemet istället ligger i att våra inkomster är för små. För att se detta pondera att ni har en inkomst på 100 kr. Hur mycket tuggummin ni kan köpa för 100 kr beror på vad? Jo, på priset på tuggummin. Om det kostar 20 kr, då har ni råd med 5 stycken. Om tuggummin kostar 10 kr stycket, då har ni råd med 10 stycken. Om det istället kostar 5 kr, då har ni råd med 20 stycken. Osv. Poängen är att om bara priset är lågt nog finns det inget som stoppar oss från att efterfråga mer. Vad beror priserna på? Ytterst på volymen av produktionen.

En implikation av ovanstående, dvs av det faktum att vårt behov och begär för mer välstånd är oändligt, är att generell "överproduktion" är omöjligt. För vad skulle ett sådant tillstånd, generell "överproduktion", förutsätta? Jo, det skulle förutsätta ett ofattbart överflöd av allting. Tänk er en situation där de senaste och fetaste

datorerna, mp3spelarna, bilarna och tvapparaterna skulle kosta några ören eller ges bort gratis som om det vore luft! Det är vad det i praktiken skulle vara fråga om, men ett sådant tillstånd har aldrig existerat och lär, såvitt jag vet, aldrig existera. Det är, såvitt jag kan se, helt omöjligt. Men det är inte bara omöjligt, det är absurt. Det inser man så fort man tänker efter vad det faktiskt betyder. Det betyder nämligen att en situation där det råder ett ofattbart överflöd av välstånd, är orsaken till depressioner med fattigdom och arbetslöshet! Dvs vi har en ekonomisk kris för att det råder överflöd på välstånd!

Att generell överproduktion är omöjlig har varit känt bland rationella ekonomer i ett par hundra år. Jean Baptiste Say bemötte idén redan i början av 1800-talet. Och det är, så klart, han som ligger bakom Says lag. Says lag säger att generell överproduktion är omöjligt. Vad som däremot, förstås, är fullt möjligt är en relativ överproduktion. Det vill säga det produceras, för tillfället, lite fler tvapparater än vad folk önskar i relation till exempelvis datorer eller bilar. Men, som sagt, för att generell överproduktion ska förverkligas, måste vi föreställa oss den situation som jag beskrev ovan.

Keynes var förstås tvungen att bemöta Says lag för att ge hans allt annat än originella felslut till teori en minimal trovärdighet. Hur gjorde han då detta? Jo, vad han gjorde var att han citerar John Stuart Mill:

What constitutes the means of payment for commodities is simply commodities. Each person's means of paying for the productions of other people consist of those which he himself possesses. All sellers are inevitably, and by the meaning of the word, buyers. Could we suddenly double the productive powers of the country, we should, by the same stroke, double the purchasing power. Everybody would bring a double demand as well as a double supply: everybody would be able to buy twice as much, because every one would have twice as much to offer in exchange.

Men han citerar inte nästa stycke där JS Mill gör följande mycket viktiga förtydligande:

It is probable, indeed, that there would now be a superfluity of certain things. Although the community would willingly double its aggregate consumption, it may already have as much as it desires of some commodities, and it may prefer to do more than double its consumption of others, or to exercise its increased purchasing power on some new thing. If so, the supply will adapt itself accordingly, and the values of things will continue to conform to their cost of production (Principles of Political Economy (bok 3, kap. 2).

Är detta hur en ärlig intellektuell behandlar sina meningsmotståndare? Är detta hur en seriös tänkare bemöter idéer han inte delar? Detta är retoriska frågor som ni redan vet svaret på. Frågan är snarare: Varför såg så oerhört få människor igenom Keynes för den stora bluff och bedragare han var? Det faktum att så få såg igenom

honom och avfärdade honom som den bedragare han var säger mycket om de intellektuellas kompetens och intellektuella hederlighet - då som nu.

En annan implikation är att eftersom keynesianer ser överflöd av välstånd, dvs den fiktionella "överproduktionen", som ett problem, ser de förstås förstörelsen av välstånd som något bra. Ty genom att göra detta kan man skapa ett nytt behov som nu måste tillfredställas. Genom att förstöra våra hus, skapas ett behov av att bygga nya hus. Genom att slå sönder ett fönster, skapas ett behov av att bygga ett nytt fönster. Genom att bryta benet, skapas ett behov av sjukvård. Om ni tycker att detta låter absurd låt mig då påpeka att Keynes explicit förespråkar slöseri och förstörelsen av välstånd som en lösning på våra ekonomiska problem. Keynes skriver i sin *General Theory* på sidan 129: "Pyramid-building, earthquakes, even wars may serve to increase wealth..." (citerat av George Reisman i *Capitalism: A Treatise on Economics*).

Nu kan man inte beställa jordbävningar (eller krig), så under fredstid rekommenderar istället keynesianerna ett lömskare sätt för att förstöra välstånd: budgetunderskott. Hur ser staten till att "absorbera" det "skadliga" och "överdrivna" sparandet genom att underbalansera budgeten? Svaret ligger i hur staten finansierar sina budgetunderskott och det finns i princip bara tre sätt att (på lång sikt) finansiera ett budgetunderskott: höjda skatter, lån eller inflation.

Om man beskattar inkomster (profiter och löner) då gör man ju också att folk sparar mindre. Om man beskattar kapital och avkastningen på kapital då uppmuntrar man folk att spara mindre. Problemet med att försöka finansiera budgetunderskott med framtida skatthöjningar är, förutom det att det motverkar sparandet i ekonomin, att det motverkar produktion och handel överhuvudtaget. Det försämrar nämligen incitamenten. Dessutom riskerar politikerna att bli bortröstade om de höjer skatterna för mycket.

Ett alternativ är massiv upplåning. Men om staten börjar låna då kommer det att resultera i att kapital som skulle kunna användas till produktiva investeringar, investeringar som hade gett jobb, högre produktivitet och högre reallöner uteblir. Investeringar som skulle kunna användas till att underhålla existerande produktionsmedel måste i värsta fall undvikas vilket betyder att vi får en långsam kapitalförstörelse med fallande sysselsättning, fallande produktion, fallande produktivitet, fallande reallöner som följd. Det vill säga fattigdom och ekonomisk efterblivenhet. Dessutom riskerar politikerna att göra staten bankrutt.

Det enda alternativet tycks vara att finansiera budgetunderskotten genom inflation, dvs genom att öka penningmängden. Men detta är uppenbarligen ingen bra idé. Det kommer precis som ökad beskattning eller upplåning att motverka kapitalackumuleringen med allt vad det innebär. Det kommer att resultera i att priserna stiger varför reallönerna för massorna sjunker. Det kommer dessutom att resultera i en orättvis omfördelning av inkomster och förmögenheter. Det kommer att försämma incitamenten för att producera och öka incitamenten för att låna, slösa och spekulera.

Tvärt emot vad många tror är budgetunderskott ingen som helst lösning på

problemet med arbetslöshet. Dels för att genom att motverka kapitalackumulering kommer man även att göra det svårare för kapitalister att efterfråga nya fabriker och arbetare. Dels för att så länge arbetarna kräver att lönerna höjs snabbare än den samlade efterfrågan i ekonomin (och därmed den generella prisnivån) kommer arbetslöshet att vara oundvikligt.

Bakom "finanspolitiken" råder uppfattningen att det är konsumtion som driver ekonomin och att sparande därför är dåligt för ekonomin. Men är detta sant? Nej. Att spara innebär att man avstår från att konsumera idag för att istället konsumera imorgon. Detta antyder att på lång sikt har sparandet absolut ingen som helst inverkan på konsumtionen. Men det är inte det viktiga här. Det viktiga är att även på kort sikt har detta en direkt effekt på ekonomin.

Om du stoppar in pengarna på banken då kommer pengarna att lånas ut till andra som i sin tur konsumerar eller investerar dem. De kanske köper ett hus eller en bil för pengarna. Eller också de investerar dem i sitt företag, eller i andras företag, eller i ett helt nytt företag. De används då för att efterfråga arbete och kapital. Om du istället för att stoppa in pengarna på banken investerar i ett eller flera företag direkt, blir effekten densamma. I vilket fall som helst, kommer dina pengar att direkt eller indirekt att konsumeras eller investeras. I vilket fall som helst kommer ditt sparande att göra nytta för ekonomin.

Faktum är att sparande - inte konsumtion - är en primär förutsättning för att ekonomin och för att välståndet ska växa. Det är genom att spara som vi kan ackumulera ihop mer kapital. Det är med kapital som vi kan efterfråga fler och bättre fabriker, maskiner och verktyg såväl som fler arbetare. Detta gör det möjligt för oss att producera mer och mer välstånd. Vi får alltså fler jobb, som betalar bättre, samtidigt som priserna faller.

Men även om vi insåg allt detta, kan det ändå inte ligga något i att det finns en gräns för hur mycket kapital som ekonomin kan absorbera? Dvs finns det ändå ingen gräns för hur mycket vi kan spara? Och om så är fallet, ligger det då ändå inget i vad keynesianerna säger? Nej. Vad är kapital? Det är allt ifrån bilar, kylskåp, möbler, skolor, universitet, sjukhus, privata hem, fabriker, maskiner, verktyg, osv. Det är med andra ord välstånd. Kan vi ha för mycket välstånd? Nej. Människans behov och begär efter välstånd är nämligen oändligt.

Jag kommer att snart utveckla denna poäng, men innan dess vill jag bara snabbt illustrera poängen genom att konstatera att jag gärna vill ha flera hus för mig själv. Flera runtom i Sverige och gärna runtom i världen. Och även om jag kanske nöjde mig med ett hus i världen finns det faktiskt inga riktiga gränser för hur mycket jag är villig att investera i förbättringar på detta hus. Om inte annat måste jag, som ett minimum, vara villig att investera för att underhålla huset. Även om vi endast såg på kapital som varor som används för att producera för profit, finns det inte några gränser här. Så länge det finns profiter att göra finns det ett intresse för att investera i kapitalvaror som gör produktionen större eller effektivare. Investeringarna sker bara om det resulterar i att kostnaderna för produktion går ned. Den här sortens investeringar gynnar allmänheten genom att resultera i lägre priser och därmed högre reallöner, men även stigande nominella löner till följd av en högre

produktivitet. Således finns det inga som helst gränser för hur mycket kapital som kan "absorberas" av ekonomin.

Så, för att sammanfatta, kan man säga att keynesianer är antisparande, antikapitalackumulering, antibalanserad budget och antibegränsad stat. De är därför antifrihet, antiproduktion, antivälstånd och anti-sysselsättning. Sålunda söker Keynes, med en argumentation som utgör ett respektlöst angrepp på fakta och logik och allt vad rationell epistemologi heter, plädera för nationalekonomiska teorier vars enda resultat är en massiv förstörelse av välstånd. För vad? För förstörelsens skull! Är inte det en dålig sak? "I det långa loppet är vi alla döda", sade Keynes. Om det finns en sådan sak som nihilism inom nationalekonomi då vore Keynes det främsta exemplet.

Om Keynes teorier inte stämmer varför var de då så framgångsrika? Svaret på denna fråga är att Keynes teorier aldrig var framgångsrika.

Låt mig ta ett par exempel:

Under den stora depressionen i USA gjorde politikerna i princip allt som Keynes rekommenderade. Medan tidigare nedgångar i ekonomin bemöttes av mer eller mindre laissez-faire från politikerna, och därför gick över inom loppet av månader, så såg president Roosevelts Nya giv ("the New Deal") till att göra den stora depressionen till Den stora depressionen. Man slösade med de offentliga utgifterna, man skapade många offentliga jobb, man införde en offentlig a-kassa, man startade många statliga infrastrukturprojekt, man inflaterade penningmängden, man gav facken möjligheten att tvinga upp lönerna för att "hålla uppe efterfrågan i ekonomin", man förde en expansiv penningpolitik vilket ledde till låga räntor och en omfattande kreditexpansion (ökad penningmängd), osv.

Vad hände? Arbetslösheten ökade mellan 1929-1933 från ca 3 till ca 25%. Under 1933-1940 låg arbetslösheten i genomsnitt på ca 18%. Under samma tid fördubblades de offentliga utgifterna. Den expansiva penningpolitiken fick ned räntorna till i genomsnitt mindre än 1 procent (0,77% för att vara exakt). (Räntorna var på kommersiella papper.) Budgetunderskottet svällde på från 0,5 miljarder dollar 1929 till 3,9 miljarder dollar 1940. I genomsnitt låg det på ca 3,6% som andel av BNP. (Se How Capitalism Saved America av Thomas DiLorenzo och The Failure of The "New Economics" av Henry Hazlitt.)

"Stagflationen" under 1970-talet sågs av många som ett mysterium. Varför? Därför att enligt keynesianismen berodde inflation på att den samlade efterfrågan i ekonomin var för hög och arbetslöshet berodde på att den samlade efterfrågan i ekonomin var för låg. Men under stagflationen rådde både hög inflation och hög arbetslöshet vilket implicerade att den samlade efterfrågan i ekonomin var både för hög och för låg samtidigt. Men om man vet att Keynes politik går ut på att köra med massiva budgetunderskott finansierade genom stora lån och inflation, då vet man också att kapitalackumuleringen kommer att hämmas. Hämmas man kapitalackumuleringen då kommer man också att hämma efterfrågan på arbete. Och då vet man att situationen med stagnation, arbetslöshet och stigande priser, inte alls var ett mysterium.

I Japan har man under 1990-talets lågkonjunktur konsekvent tillämpat keynesiansk politik. Under 1990-talet prövade man tio stimulanspaket som tillsammans motsvarade offentliga utgifter på 100 miljarder yen. Statsskulden exploderade under perioden så att den idag är en bra bit över 100% av BNP. Vad är resultaten? Mellan 1990 och 2000 har real BNP stagnerat. Mellan 1998-2001 har tillväxten faktiskt varit negativ. Arbetslösheten mer än fördubblades under perioden, och då ska man komma ihåg att man där precis som i Sverige har manipulerat med arbetslöshetsstatistiken genom att införa en japansk motsvarighet till plusjobben.

Om Keynes teorier var falska, och de fungerade inte i praktiken, och han argumenterade för dem på ett ologiskt och ohederligt sätt, varför får vi då ta del av Keynes teorier i skolan? Varför lärs hans idéer ut vid universiteten som om de hade någon validitet? Varför lovprisas han i olika sammanhang? Varför säger man att han "räddade kapitalismen"? Varför utnämndes han, enligt en omröstning i DN, till "1900-talet största ekonom"?

Förklaringen är social metafysik. Social metafysik är idén att vad andra människor tycker och tänker, kommer före verklighetens fakta. Vad som är sant eller falskt bestäms alltså inte om det stämmer överens med verkligheten eller ej. Det bestäms endast av vad andra tycker och tänker. Sociala metafysiker bryr sig alltså inte om och i så fall varför en teori stämmer eller inte. Allt de bryr sig om är huruvida andra tycker att teorin stämmer eller inte.

En del människor vet ej hur de ska tänka själva. De vågar ej ta det ansvaret eftersom modern filosofi har hjärntvättat dem till att misstro deras förnuft. Så för att veta vad de ska göra och vad de ska tro, vänder de sig till andra i hopp om att de kan ge dem någon vägledning. De behöver en ledare, en auktoritet, en diktator som, hoppas de, kan tänka i deras ställe. Detta är människor som lätt låter sig övertygas av att många säger någonting. De låter sig lätt övertygas av så kallade auktoriteter. Men vad de aldrig bemödar sig med att ta reda på är just om det finns objektiva skäl att acceptera vad "många" tycker eller vad "auktoriteter" säger. Att många tror någonting är trots allt inget argument för någonting; det finns trots allt över en miljard muslimer i världen, för att inte tala om över en miljard kristna.

Vad var det som gjorde ekonomer så angelägna att köpa Keynes hopplösa härva av nonsens, lögn och motsägelser? Därför att den fungerade som en rationalisering för att överge deras sunda nationalekonomiska positioner - positioner som gav dem mycket vanda så fort de tänkte på hur de framstod i andras ögon.

Vid tidpunkten för Keynes teoriers genombrott var det för många ekonomer svårt att vara just ekonomer. Det var svårt att förespråka nedskärningar i den offentliga konsumtionen, att motsätta sig en inflationistisk politik, att motsätta sig skattehöjningar, att förorda en marknadsanpassning av lönerna som botemedlet mot arbetslösheten, osv. Den altruistiska moralen och tidens socialistiska anda gjorde att dessa ekonomer i andras ögon framstod som mänsklighetens fiender. Och många ekonomer kände sig säkert som om de också var det; de hade i stor utsträckning accepterat samma premisser. Som ni säkert förstår blev de givetvis

väldigt lättade och glada över att Keynes kom och talade om för dem att de nu, med gott samvete, kunde plädera för en politik som politikerna i själva verket alltid hade fört (*Capitalism: A Treatise on Economics*, George Reisman, s 864-865).

Låter detta som för bra för att vara sant? Låt mig då citera Fregert och Jonung:

Keynes och keynesianismens idéer var lätta att sammangjuta med socialdemokratins program ... Keynesianismen gav med andra ord intellektuell legitimitet till en politik som skiljde sig från äldre version av liberalism med deras skeptiska attityd till statliga ingripanden för att styra konjunkturen och det ekonomiska livet. Keynesianismen gav även socialdemokraterna goda argument för att i största allmänhet reglera och styra svensk ekonomi, såväl den aggregerade efterfrågan och dess komponenter, i synnerhet investeringsvolymen, som enskilda sektorer, branscher och företag. Expansionen av den offentliga sektorn låg i linje med ett keynesianskt synsätt ... Keynesianismen i bred bemärkelse blev därför en teori inte enbart för stabiliseringspolitiken utan även för den svenska blandekonomin och omfattande offentliga ingrepp (119).

Keynesianismen var inget annat än en rationalisering för socialdemokratisk politik.

Så för att sammanfatta. Keynes teorier är falska. Keynes teorier var aldrig framgångsrika. Keynes är inte död. Han har fortfarande ett destruktivt inflytande både i nationalekonomi, i ekonomisk historia och i den inrikespolitiska debatten. Därför måste Keynes idéer bekämpas än idag. För att vara framgångsrik i denna kamp måste man göra två saker. Det ena är att börja studera sund och rationell nationalekonomi. Det finns sådant vid universiteten. Eller det sägs så i alla fall. Men det går ännu snabbare om man struntar i universiteten och istället vänder sig till ekonomer som Ludwig von Mises, Henry Hazlitt och George Reisman. Studera vad de har att säga i ämnet (och inte bara om Keynes). Då kommer ni inte bara kunna genomskåda Keynes och hans medlöpare. Ni kommer även att få en bättre nationalekonomisk kunskap som kommer att tjäna er väl i er strid för laissez-faire kapitalismen.

Carl Svanberg © 2007